Nieuwpoort
Pieter Deswartelaan

Archeologienota

Verslag van Resultaten

Projectcode: 2017G209

Jasmine CRYNS

Pieter LALOO

Ghent Archaeological Team bvba
Dorpsstraat 73
8450 Bredene

Project:
Nieuwpoort Pieter Deswartelaan (2017G209)

Opdrachtgever:
FRASK Vastgoed
Northlaan 9 bus 07.01
B-8400 Oostende

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Jasmine Cryns, Pieter Laloo

© 2017 - GHENT ARCHAOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoud

Inhoud **2**

Figuren **3**

Inleiding **4**

Verslag van resultaten **5**

Hoofdstuk 1. Bureauonderzoek (2017G209) **5**

1.1. Beschrijvend gedeelte **5**

1.1.1. Administratieve gegevens 5

1.1.2. De archeologische voorkennis 5

1.1.3. De onderzoeksopdracht 7

1.1.4. Beschrijving van de werkwijze en strategie van het onderzoek 11

1.2. Assessmentrapport **13**

1.2.1. Landschappelijke situering 13

1.2.2. Historisch-cartografisch kader 16

1.2.3. Archeologisch kader 18

1.2.4. Interpretatie en datering 20

1.2.5. Archeologische verwachting 21

1.3. Bijlagen en Bibliografie **21**

1.3.1. Geraadpleegde websites 21

1.3.2. Literatuur 21

1.3.3. Plannenlijst bureauonderzoek 2017G209 22

Figuren

Figuur 1.1-1 Lokalisatie van het projectgebied t.o.v. Vlaanderen (Archeoregio's).....6
Figuur 1.1-2 Ligging van het projectgebied op de topografische kaart (© NGI).....6
Figuur 1.1-3 Ligging van het projectgebied op de orthofoto (© NGI).....6
Figuur 1.1-4 Kadastrale kaart ter hoogte van het projectgebied (© AGIV).....7
Figuur 1.1-5 Conceptplan aanleg nieuwe appartementsgebouwen In het projectgebied (© a1planning).
.....8
Figuur 1.1-6 Overzicht vervuilde gronden ter hoogte van projectgebied (© DLV).....10
Figuur 1.1-7 Overzichtsplan geroerde bodems ter hoogte van het projectgebied. 11
Figuur 1.2-1 DHM-model VlaanderenII-macro ter hoogte van het projectgebied (© GDI Vlaanderen). ..13
Figuur 1.2-2 DHM-model VlaanderenII-micro ter hoogte van het projectgebied (© GDI Vlaanderen). 14
Figuur 1.2-3 Uitsnede Tertiaire kaart ter hoogte van het projectgebied (© dov.vlaanderen).....14
Figuur 1.2-4 Uitsnede Quartaire kaart ter hoogte van het projectgebied (© dov.vlaanderen). 15
Figuur 1.2-5 Bodemkaart Textuur ter hoogte van het projectgebied (© dov.vlaanderen).....16
Figuur 1.2-6 De Ferrariskaart (1777) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).....17
Figuur 1.2-7 De kaart van Vandermaelen (1846-1854) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt)..17
Figuur 1.2-8 De Popp-kaart (1842-1879) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).**Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
Figuur 1.2-9 Detail Popp-kaart (1842-1879) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt). 18
Figuur 1.2-10 Overzicht CAI-vindplaatsen in de omgeving van het projectgebied (© Geopunt). 19

Inleiding

FRASK Vastgoed plant in de gemeente Nieuwpoort (provincie West-Vlaanderen) de bouw van nieuwe appartementsblokken ter hoogte van de Pieter Deswartelaan. De geplande bodemingrepen overschrijden de criteria opgesteld door het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid. Conform het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 dient daarom een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd dat resulteert in de opmaak van een archeologienota.

GATE werd door de initiatiefnemer aangesteld om deze archeologienota op te maken.

Een archeologienota, opgebouwd uit twee delen (e.g. Verslag van Resultaten, Programma van Maatregelen), vormt de eindfase van een traject van archeologisch vooronderzoek, inclusief assessment, en wordt ter bekrachtiging ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed. De doelstellingen van een archeologienota zijn een overzicht te bieden van de resultaten van de uitgevoerde onderzoekshandelingen binnen dit traject en een inschatting te geven van de waarde van het aangetroffen archeologisch erfgoed, inclusief een wijze voor de omgang daarmee.

Het Programma van Maatregelen betreft het adviesgedeelte van de archeologienota.

Verslag van resultaten

Hoofdstuk 1. Bureauonderzoek (2017G209)

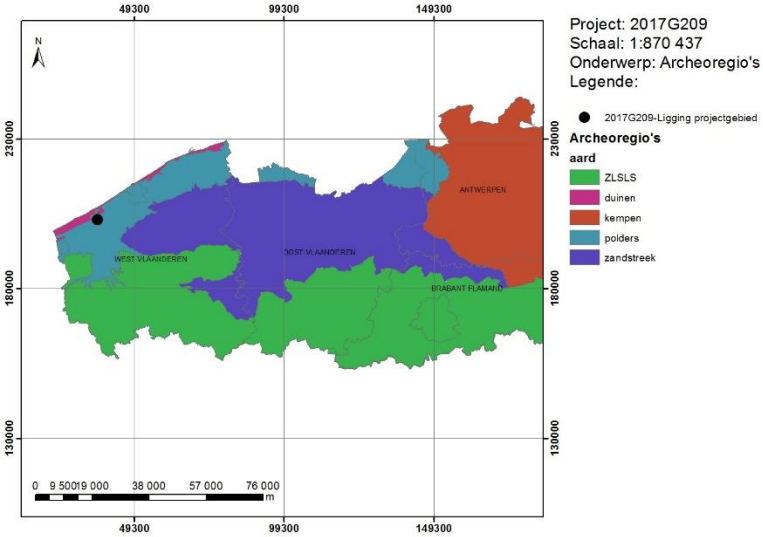
1.1. Beschrijvend gedeelte

1.1.1. Administratieve gegevens

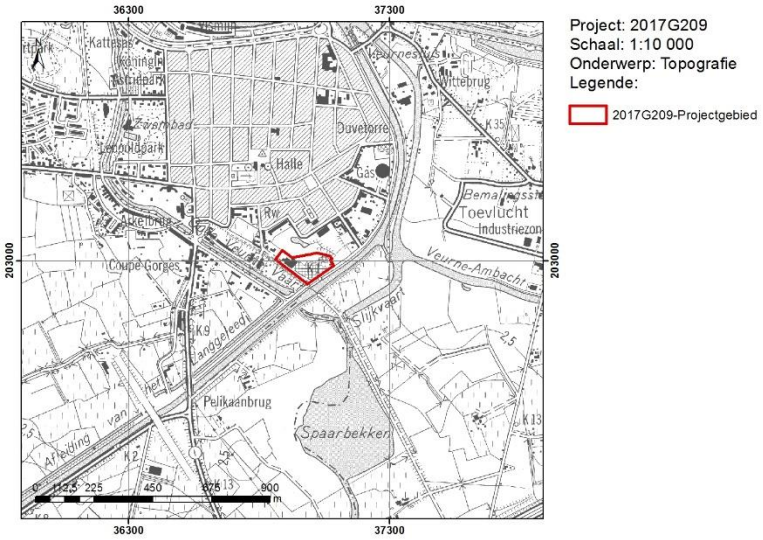
Projectcode	2017G209
Nummer wettelijk depot	n/a
Naam & erkenningsnummer erkende archeoloog	Pieter Laloo, OE/ERK/Archeoloog/2015/00074
Bounding box	X1: 36947,828 Y1:203109,420 X2: 37013,445 Y2:202887,170
Kadastrale gegevens	Zie bijlage
Begin- en einddatum bureauonderzoek	20 juli-25 juli 2017
Relevante termen uit de thesauri OE	Bureauonderzoek
Overzichtsplan met afbakening van verstoorde zones	Het projectgebied bevindt zich in de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Nieuwpoort (ID:140009). Verder zijn geen zones aangeduid waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt.
Topografische situering	Het onderzoeksgebied situeert zich net ten zuiden van de historische stadskern van de kustgemeente Nieuwpoort en maakt deel uit van het arrondissement Veurne (West-Vlaanderen). Het plangebied ligt in de hoek tussen de Oude Veurne vaart en het Kanaal Plassendale-Duinkerke, tussen de Pieter Deswartelaan en de Rijkswachtstraat.
Kadastrale ligging	Nieuwpoort-Afdeling Sectie A-Percelen: 61H2, 61K2, 61M2, 61N2

1.1.2. De archeologische voorkennis

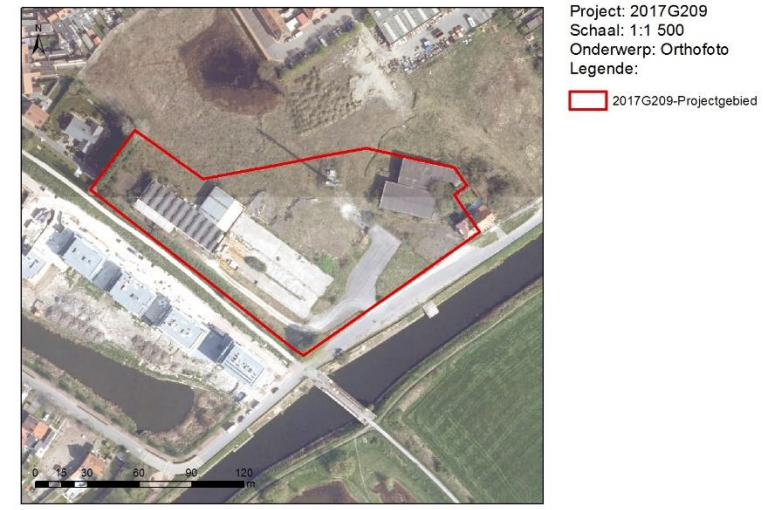
Er hebben nog geen archeologische prospecties, of opgravingen plaats gehad langsheen/ binnen het projectgebied.

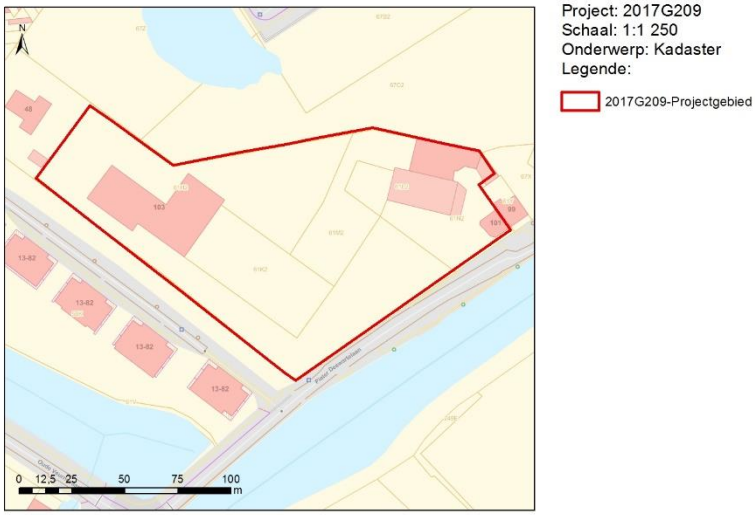
Figuur 1.1-1 Lokalisatie van het projectgebied t.o.v. Vlaanderen (Archeoregio's).

Figuur 1.1-2 Ligging van het projectgebied op de topografische kaart (© NGI).

Figuur 1.1-3 Ligging van het projectgebied op de orthofoto (© NGI).

Figuur 1.1-4 Kadastrale kaart ter hoogte van het projectgebied (© AGIV).

1.1.3. De onderzoeksopdracht

1.1.3.1. Vraagstelling

Doel van dit bureauonderzoek is om na te gaan wat het archeologisch potentieel is van het projectgebied en wat de impact van de geplande inrichtingwerken hierop is. Om dit te onderzoeken worden volgende vraagstellingen naar voor geschoven:

- Welke archeologische vindplaatsen bevinden zich in en rond het projectgebied?
- Waar bevinden zich de reeds verstoorde zones?
- Zijn er historische en/of historisch-cartografische bronnen die van belang zijn voor het projectgebied?
- In welke mate kan er iets gezegd worden over de bodemopbouw in het gebied?
- Welke ingrepen worden er gepland en welke dimensies nemen die aan?
- Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?
- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?
- Is er sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate kan deze eventuele vindplaatsen hebben aangetast?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

1.1.3.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.1.3.3. Beschrijving van de geplande ingrepen

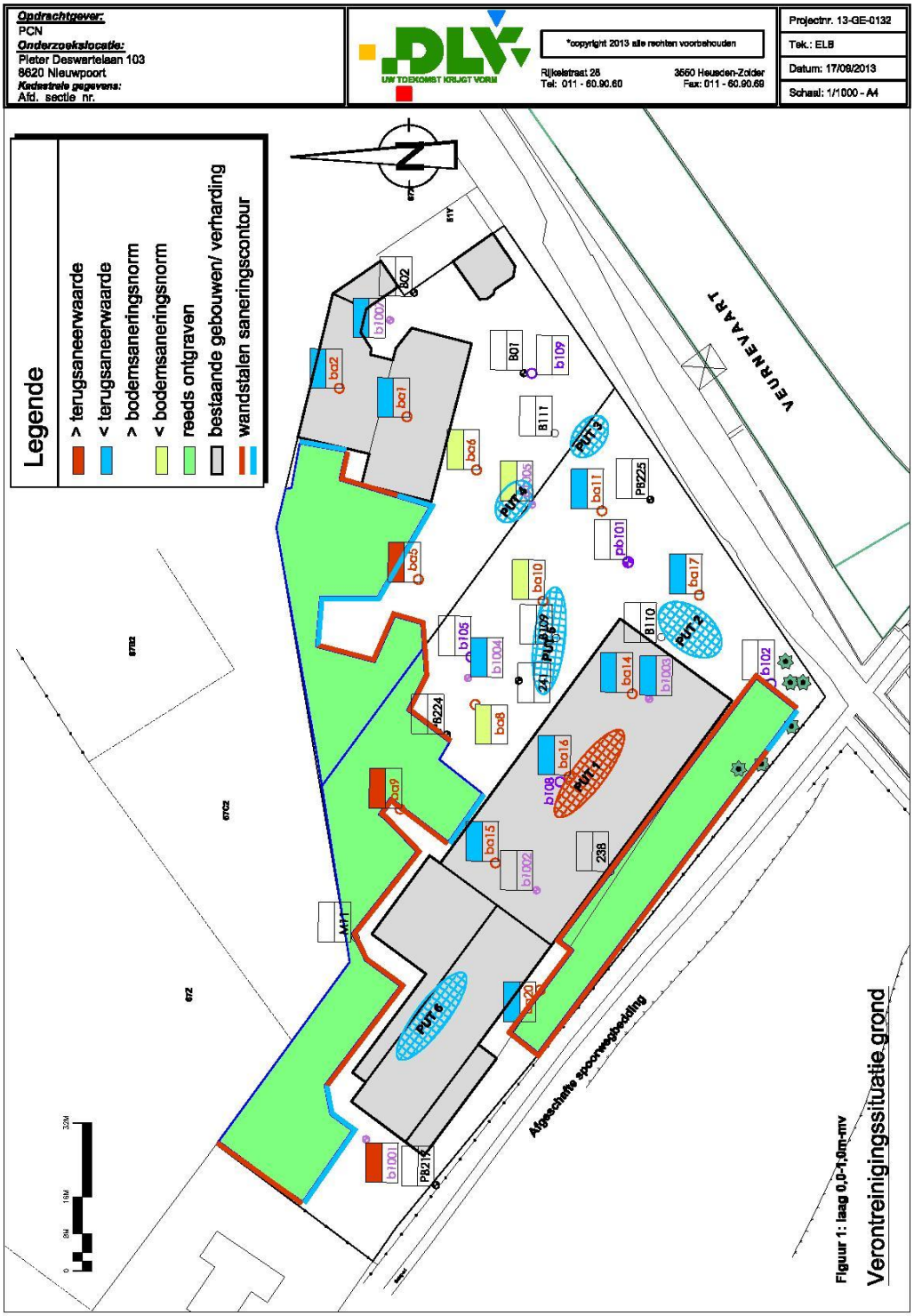
In de zone van het projectgebied (worden zeven nieuwe volumes geplaatst. Het gaat om 7 appartementsgebouwen. Daarnaast betreffen de werken ook de inrichting van de onmiddellijke omgeving met groenpartijen, en de aanleg van een nieuwe parkeerzones:

- De nieuwe appartementsgebouwen worden voorzien van een kelder met een uitgravingsdiepte tot 3,50m onder het maaiveld. De onderliggende paalfunderingen gaan tot 18m diep. Het terrein wordt echter eerst opgehoogd waar de ingrijpdiepte voor de funderingen slechts 0,5 m is t.o.v. het huidige maaiveld.
- De fundering van de woningen bestaan uit een fundeerplaat tot op vorstvrije diepte gecombineerd met paalfunderingen.

Figuur 1.1-5 Conceptplan aanleg nieuwe appartementsgebouwen In het projectgebied (© a1planning).

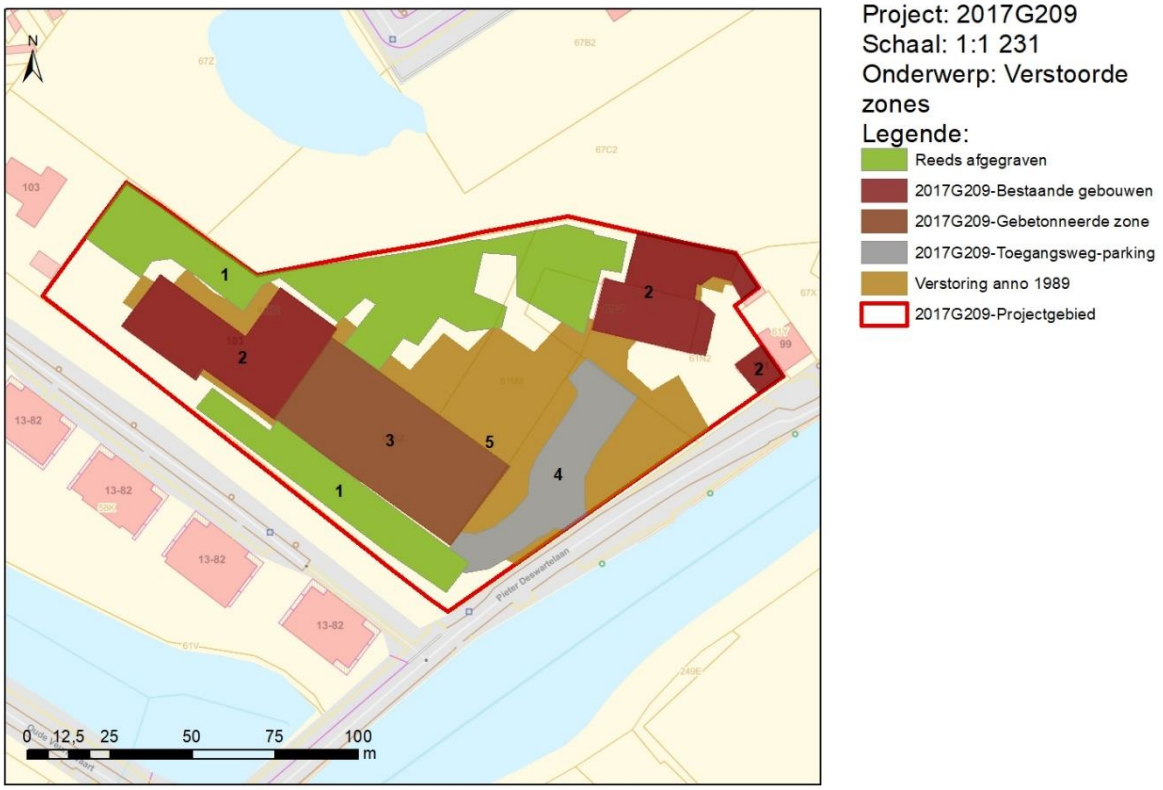
In functie van de bouwaanvraag werd de bodemverontreiniging in het projectgebied in kaart gebracht. Een onderscheid kon worden gemaakt tussen reeds afgegraven en niet afgegraven zones (groene zone figuur 1.1-6). Daarnaast kon een verontreinigingsgraad worden vastgesteld (overschrijding van minstens één parameter in de grond). Het terrein bevatte vervuilde gronden die bij afgraving afgevoerd dienen te worden (aangeduid d.m.v. rode kaders figuur 1.1-6). Deze verontreiniging wijst ook op het sterk antropogene karakter en dus verstoring van het projectgebied.

Figuur 1.1-6 Overzicht vervuilde gronden ter hoogte van projectgebied (© DLV).

De reeds verstoorde zones in het projectgebied zijn:

1. Reeds afgegraven zone (0,28ha): Verstoringsdiepte: minstens tot 2,5m
2. Nog bestaande gebouwen (0,24ha). Verstoringsdiepte: minstens 0,50m.
3. Gebetonneerde zone (afgebroken hangar?) (0,19ha). Verstoringsdiepte: minstens 0,50m.
4. Aanleg parking/toegangsweg (0,11ha). Verstoringsdiepte: minstens 0,50m.
5. Afgebroken structuren, anno 1989 (0,82ha). Verstoringsdiepte: minstens 0,50m

Figuur 1.1-7 Overzichtsplan geroerde bodems ter hoogte van het projectgebied.

1.1.4. Beschrijving van de werkwijze en strategie van het onderzoek

Gezien bij aanvang van de opmaak van de archeologienota slechts beperkte gegevens voorhanden waren met betrekking tot de bestaande/reeds afgebroken gebouwen en het saneringsrapport, werd alvast de landschappelijke, historische en archeologische voorkennis van de projectzone en directe omgeving onderzocht. Het assessmentrapport van het projectgebied werd opgemaakt door raadpleging van alle beschikbare, en binnen het budget en voorziene tijd, raadpleegbare bronnen en inventarissen. Het kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. In die GIS werden de pdf-plannen van architectenbureau A1-Planning ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen. Voor landschappelijke informatie werd voornamelijk geput uit de Databank Ondergrond Vlaanderen, aangevuld met een raadpleging van het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II die via AGIV kan gedownload worden en ingeladen in QGIS of ArcMap. Voor het historisch-cartografisch luik hebben we kaartmateriaal aangewend dat via www.geopunt.be en www.cartesius.be raadpleegbaar is. Via www.cartesius.be zijn ook recentere topografische kaarten (eind 19de eeuw tot heden) en orthofoto's raadpleegbaar. Om inzicht krijgen in het archeologische kader werd gebruik gemaakt van de centraal archeologische inventaris (CAI) en https://geo.onroerenderfgoed.be. Specifiek werd er beroep gedaan op volgende bronnen gezien hun relevantie met betrekking tot het projectgebied:

Landschappelijk:

- Bodemkaart van België (via dov.vlaanderen.be)
- Tertiairgeologische kaart (via dov.vlaanderen.be)
- Quartairgeologische kaart (via dov.vlaanderen.be)

Historische cartografie:

- *Atlas cadastral parcellaire de la Belgique*, Ch. Popp (1842-1879) (via www.geopunt.be)
- *Atlas des villes des Pays-Bas*, Koninklijke Bibliotheek van België, Kaarten en plannen, Ms. 22.090 (via www.geopunt.be)
- *Cartes topographiques de la Belgique*, P. Vandermaelen (1846-1854) (via www.geopunt.be)
- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, graaf J. de Ferraris (1771 – 1778) (via www.geopunt.be)

Archeologisch/Historisch:

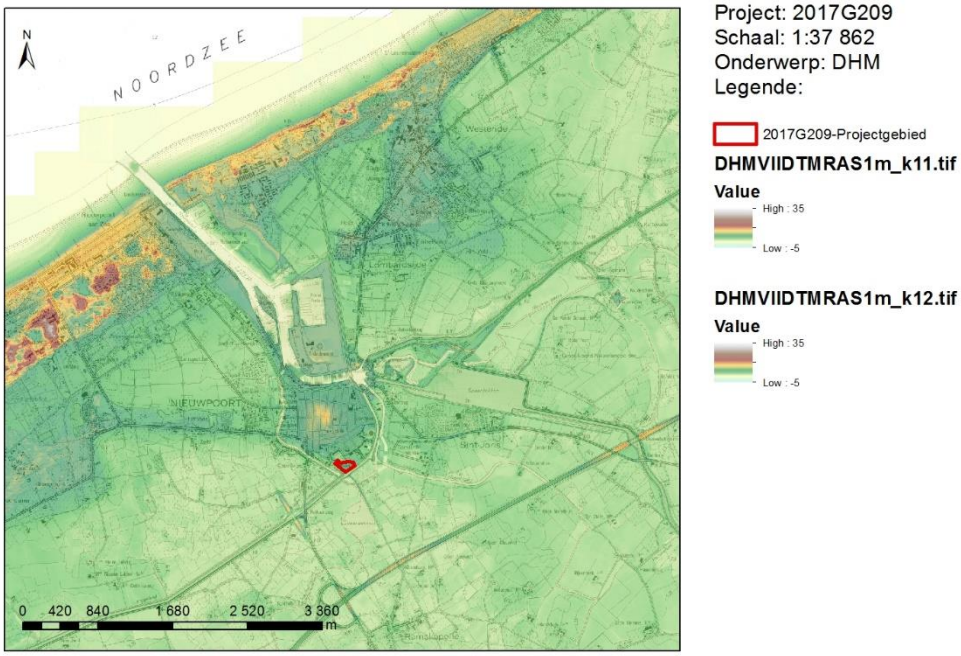
- Boncquet T., 2011, Archeologisch vooronderzoek Pieter Deswartelaan project "Waterfront" (gem. Nieuwpoort, West-Vlaanderen), Ruben Willaert bvba.
- Boncquet T. & De Gryse J., 2012, Archeologisch vooronderzoek Nieuwpoort (River Valley), Ruben Willaert bvba Rapport 25.
- Heyvaert B., Paumen D., Van Ransbeeck L. & Acke B., 2009, Archeologische prospectie Slachthuisstraat Nieuwpoort (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport - december 2009, onuitgegeven rapport.
- Termote J. en Vandamme P, 1987, Nieuwpoort (W.-Vl.): stadsarcheologisch onderzoek, in: Archeologie 1987/2, p. 158.
- Termote J., 1988, Nieuwpoort (W.-Vl.): de site van de Sint-Laurentiuskerk, in: Archeologie 1988/2, p. 178-179.
- Vandenberghe S., 1988, Nieuwpoort (W-Vl.): laat-middeleeuwse bronzen voorwerpen, in: Archeologie 1988/2, p. 185-186.

1.2. Assessmentrapport

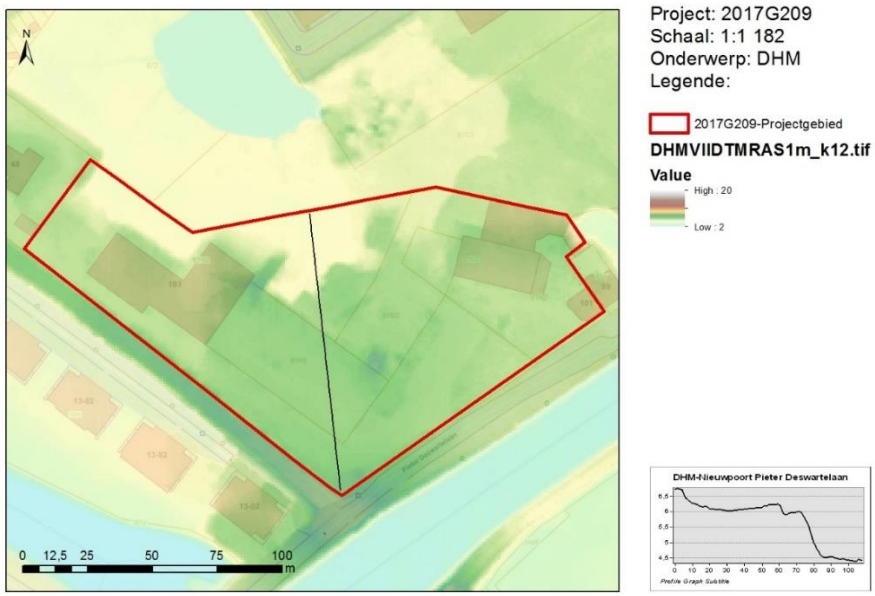
Dit bureauonderzoek plaatst het projectgebied binnen een landschappelijk, historisch en archeologisch kader en dient als voorbereiding van een eventueel vervolgonderzoek, waar rekening kan worden gehouden met de geplande grondwerken, of de reeds gekende archeologische, geologische en bodemkundige fenomenen. Daarnaast helpt de voorbereiding mee tot het opstellen van een (mogelijke) archeologische verwachting per zone waarmee zowel tijdens toekomstige bouwwerken, als tijdens de uitvoering van het vervolgonderzoek rekening gehouden wordt.

1.2.1. Landschappelijke situering

Het plangebied behoort volgens de traditionele landschapsatlas tot de **kustpolders**. Het landschap is er algemeen vlak en lagergelegen, variërend tussen 3,5m en 4m TAW, al zijn er lokale reliëfverschillen te bemerken door menselijke invloeden zoals uitvening, uitgraving van grachten en kanalen, of door natuurlijke elementen zoals hoger gelegen duinen, kreekruggen, *etc*. De oude stadskern van Nieuwpoort ontstond op een dergelijk hoger gelegen zone, op de rand van de duin van '*Sandeshoved*'. Deze duin is nog steeds op de topografische kaart zichtbaar, en ook het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen wijst op een hoogteverschil van een tiental meter ten opzichte van de omliggende omgeving.

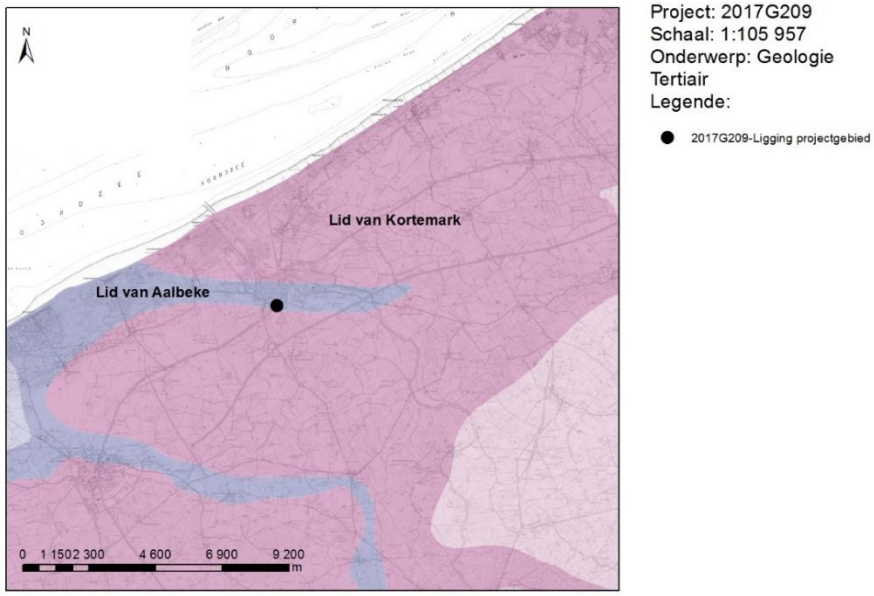
Figuur 1.2-1 DHM-model VlaanderenII-macro ter hoogte van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).

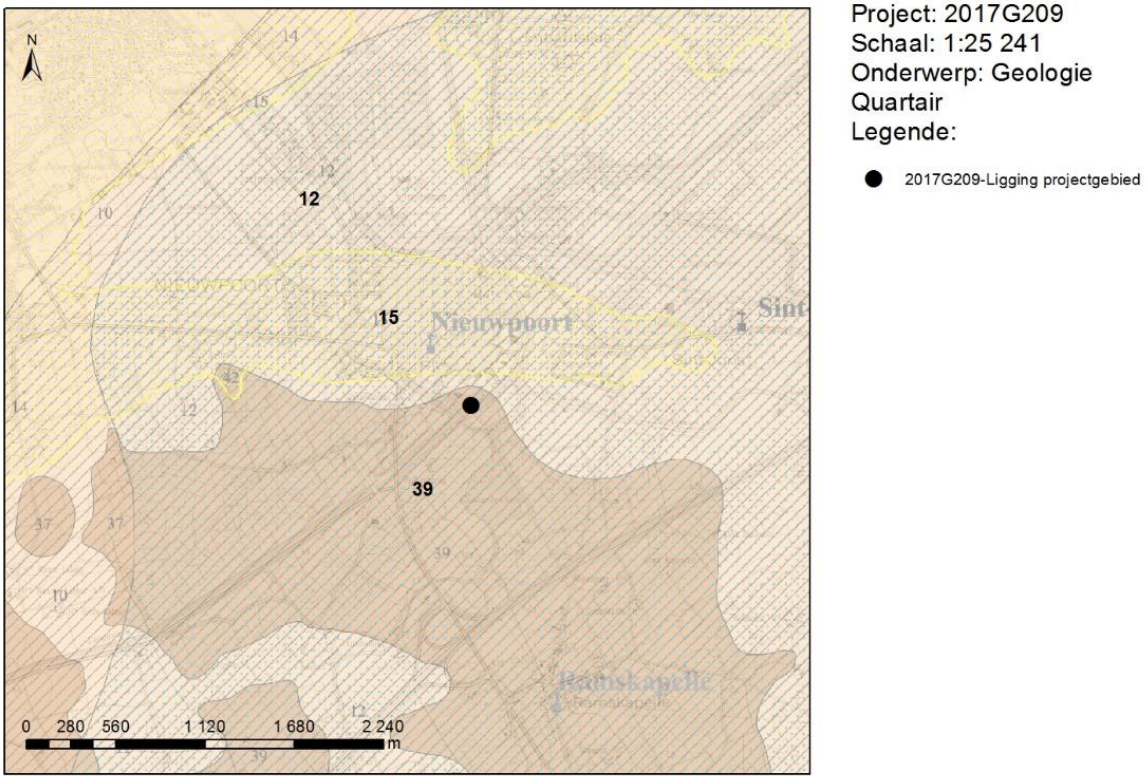
Figuur 1.2-2 DHM-model VlaanderenII-micro ter hoogte van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).

Het projectgebied bevindt zich aan de zuidelijke rand van de duinheuvel op ca. 6m TAW. Het terrein loopt af in noordelijke richting tot 4,4m TAW. De reden voor het hoogteverschil blijft voorlopig onbekend. De kans bestaat dat de terreinen lokaal werden opgehoogd in functie van gebouwen die in de loop van de 20e eeuw werden ingeplant.

De diepere **Tertiaire** ondergrond van het projectgebied behoort lithostratigrafisch gezien tot de Ieper Groep die tijdens het vroeg-eoceen werden afgezet (54.8-49.0 Ma). Het projectgedeelte behoort tot het Lid van Aalbeke (KoAa), bestaande uit een 10m dikke, donkergrijze tot blauwe klei en glimmers. Deze wordt vervolgens omsloten door het 18m dikke Lid van Kortemark (TtKO) met grijs tot groengrijze klei tot silt, en dunne banken zand en silt (Jacobs *et al.* 2002).

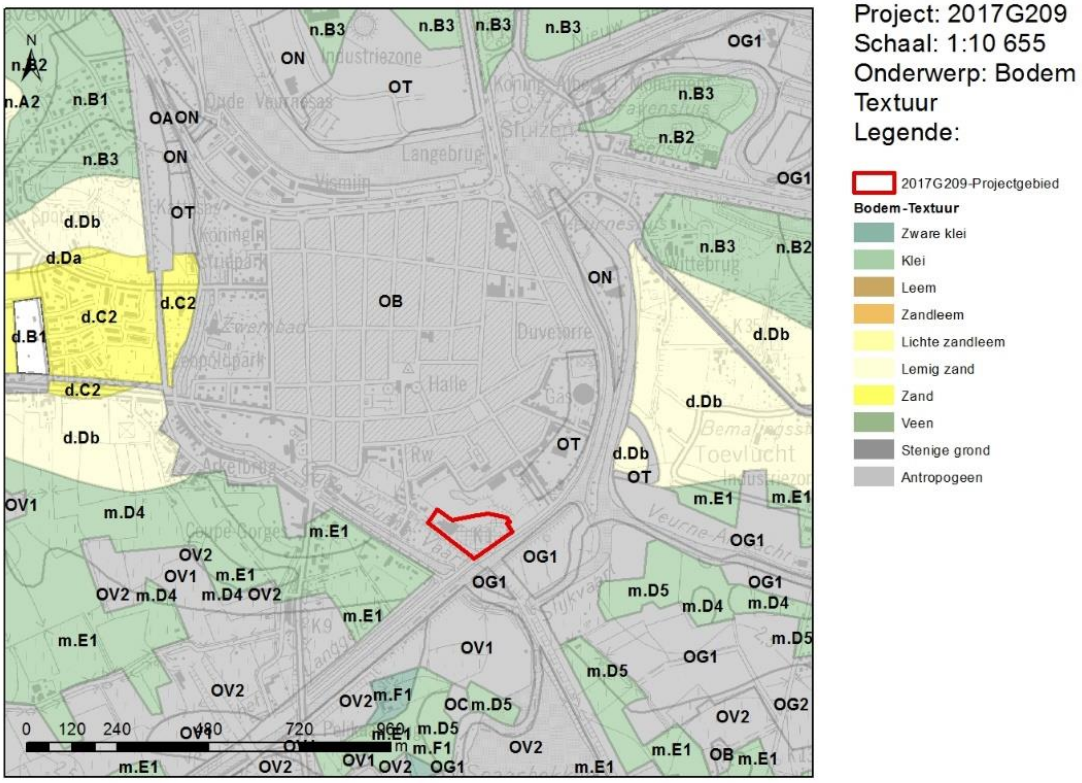
Figuur 1.2-3 Uitsnede Tertiaire kaart ter hoogte van het projectgebied (© dov.vlaanderen).

Figuur 1.2-4 Uitsnede Quartaire kaart ter hoogte van het projectgebied (© dov.vlaanderen).

De **Quartaire** afzettingen ter hoogte van het projectgebied vallen onder Holocene en/of Tardiglaciale getijdenafzettingen die bovenop de Pleistocene sequentie werden afgezet (Type 13 c). De samengestelde quartairprofieltypekaart toont een meer gedetailleerde kijk op de profielopbouw. Hier wordt gewezen op de aanwezigheid van slikken, schorren en moerasgronden tijdens het holoceen waarbij klei, zand en veen werden afgezet. Hieronder bevonden zich vervolgens zand-, silt- en grindafzettingen afkomstig van een verwilderde rivier (toendrarivier). De onderste pakketten, bestaande uit klei- en zandafzettingen, verwijzen opnieuw naar een waddengebied tijdens de vroegste fase van het Quartair (Code 39) (Jacobs *et al.* 2004). Net ten noorden van het projectgebied zien we nog de afzettingen van een getijdegeul waarop zich vervolgens de zandduin van *Sandeshoved* ontwikkelde (Code 15) (Jacobs *et al.* 2004).

Bij de **bodem**kartering werd het studiegebied en de wijdere omgeving gekarteerd als bebouwd (OB). Ten noorden van het projectgebied, ter hoogte van de hogere zandduin, zijn de gronden aangeduid als duinzandgronden die rusten op polderafzettingen (d.Db). Op de rand van de duin zijn de gronden achtereenvolgens gekarteerd als overdekte kreekruggronden (m.E1) (Middellandpolders), uitgebrikte gronden (OG) en uitgeveende gronden (OV).

Figuur 1.2-5 Bodemkaart Textuur ter hoogte van het projectgebied (© dov.vlaanderen).

1.2.2. Historisch-cartografisch kader

Hieronder volgt een bondig overzicht over de geschiedenis van Nieuwpoort. De informatie die wordt aangehaald is afkomstig uit het dossier voor de vaststelling als archeologische zone van de Historische stadskern van Nieuwpoort (Inventaris Onroerend Erfgoed, Erfgoedobject 140009).

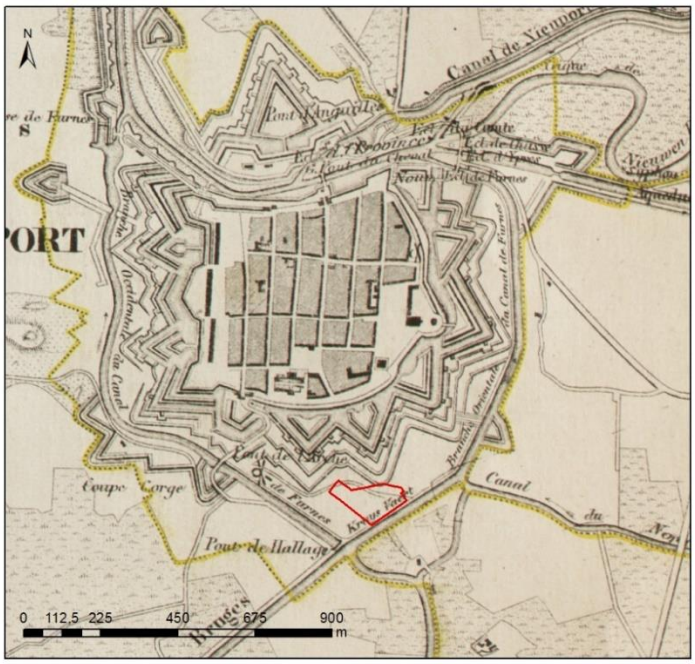
De door de Graaf van Vlaanderen (Filips van Elzas) gestichtte stad Nieuwpoort werd ter hoogte van een kleine vissersnederzetting ingeplant en moest een rol spelen in de economische uitbouw van de kustvlakte. Zodoende werden reeds in de loop van de 12e /13e eeuw de eerste grootschalige infrastructuurwerken uitgevoerd zoals de kanalisatie van de IJzer, de indijking van de waterlopen en de stichting van een nieuwe haven. In de nieuw gecreëerde ruimte, ten westen van de oude stadskern, ontstond een dambordvormig stratenpatroon dat zowel in noordelijke, westelijke, als oostelijke richting werd uitgebreid. Op het einde van de 13e eeuw kwam aan de oostzijde van dit stratenpatroon de nieuwe parachie Sint-Laurentius tot ontwikkeling.

In de loop van de late middeleeuwen werden in de stadskern van Nieuwpoort enkele opvallende verdedigingsstructuren opgeworpen. Zo liet de Graaf van Vlaanderen naar aanleiding van een conflict over haringtienden in de huidige Potterstraat-Arsenaalstraat een nieuwe dwangburcht bouwen (1236), maar die echter na een zestal jaren zijn functie zou verliezen. Na de plundering van de stad in 1383 in het kader van de Honderjarige Oorlog en de Gentse Opstand, werd de stad vervolgens omwald en versterkt. De inmiddels verwoeste Sint-Laurentiuskerk werd heropgebouwd en geïntegreerd tot een omgracht kasteel.

De stadsmuur met een min of meer vierkante plattegrond werd in 1404 voltooid maar zou in de loop van de komende eeuwen afhankelijk van de gehanteerde belegeringstactiek verschillende malen worden aangepast. Zo werden in 1576 de poorten en de haveningang verstrekt door de uitbouw van bastions. In de 2e helft van de 17e eeuw ontstond een complex gebastioneerde verdedigingsgordel met grachten en ravelijnen.

Figuur 1.2-6 De Ferrariskaart (1777) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 1.2-7 De kaart van Vandermaelen (1846-1854) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Vanaf de nieuwe tijd kwam de strategisch belangrijke stad (tussen Frankrijk en de Spaanse Nederlanden) verschillende malen onder druk te staan. In deze context vermelden we de Slag bij Nieuwpoort aan de Ijzermonding op 2 juli 1600, en de opeenvolgende reeks oorlogen tussen de 16e en de 18e eeuw. Vanaf 1785 werd de vesting stelselmatig ontmanteld. Tijdens de Eerste Wereldoorlog raakte Nieuwpoort opnieuw verwoest, hiervan getuigen nog verschillende bewaarde structuren in de kuststad. In de Tweede Wereldoorlog was de kust in handen van de Duitse Kriegsmariene en werd de kustverdediging vanaf 1943 ingericht in het kader van de Antlantikwall. De kust werd verdedigd door bunkers, anti-tank hindernissen en mijnenvelden. Vanaf eind 19e eeuw – begin 20e eeuw neemt de verstedelijking van Nieuwpoort opnieuw toe.

Figuur 1.2-8 Detail Popp-kaart (1842-1879) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

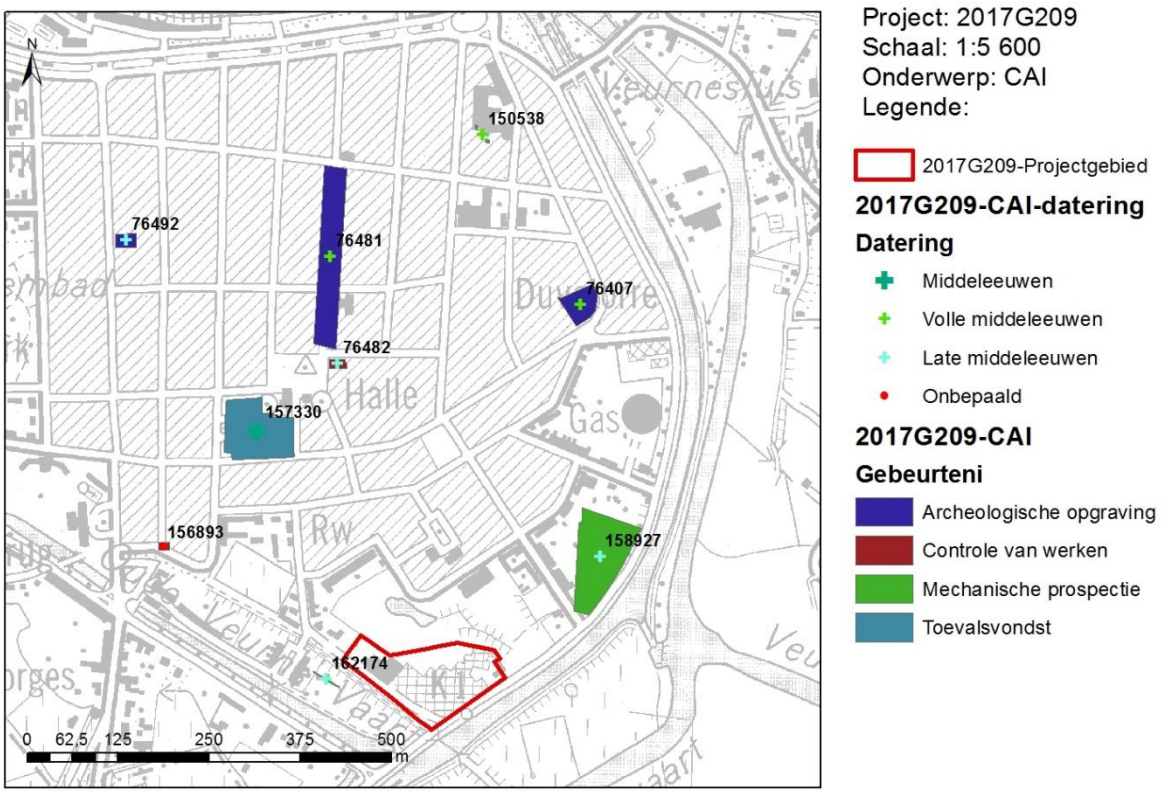
Voor wat beteft het projectgebied zien we op de Ferrariskaart de ligging net ten zuiden van de thans afgebroken post-middeleeuwse omwalling. In het projectgebied werd aan tuinbouw gedaan. Op de kaart van Vandermaelen en de Popp-kaart wordt het projectgebied opnieuw ingenomen door akker- of weiland. Op de topografische kaart van 1873 zien we opnieuw lokale bebouwing door kleinschalige structuren in een regelmatig patroon, verschillend dan die op de Ferrariskaart. Vanaf 1904 tot en met 1981 betreft het braakliggend terrein (Map in Belgium, NGI, www.cartesius.be). In de laatste decennia werd het terrein opnieuw in gebruik genomen als bedrijventerrein.

Op basis van voorgaande kan besloten worden dat het gaat om een gebied met een rijkelijk verleden. Indien de onbebouwde gronden gevrijwaard zijn gebleven van intense verstoringen, bestaat de kans tot bewaring van archeologische resten uit de (pre-) middeleleeuwse periode tot de nieuwe tijd.

1.2.3. Archeologisch kader

Figuur 1.2-10 bevat een overzicht van de gekende archeologische vindplaatsen die zijn opgenomen in de CAI-databank, geprojecteerd op de topografische kaart. Deze overzichtskaart toont de vindplaatsen die omwille van opgravingen, veldprospecties, historisch- en luchtfotografisch onderzoek, of toevalsvondsten in de centrale inventaris zijn

terechtgekomen. Op basis van dit onderzoek mogen we stellen dat de kuststad Nieuwpoort tot nog toe archeologisch relatief onbekend is gebleven.

Figuur 1.2-9 Overzicht CAI-vindplaatsen in de omgeving van het projectgebied (© Geopunt).

De oudste archeologische sporen en vondsten dateren uit de **volle middeleeuwen**. De meest opmerkelijke betreft de Sint-Laurentiuskerk en de Duvetorre gelegen aan de oostelijke rand van de middeleeuwse stad Nieuwpoort (CAI-76407, DIBE-16608). In 1290 werd dit areaal officieel voor de parochiebegraafplaats vrijgegeven door Graaf Gewijde van Dampierre. Het oudste occupatieniveau gaat terug tot de 2e helft 13e /begin 14e eeuw. Aan deze eerste fase konden geen gebouwstructuren gekoppeld worden. Het grafveld telde 88 in houten kisten begraven skeletten waarbij alle leeftijdscategorieën vertegenwoordigd waren. Vanaf de late middeleeuwen startte men met de bouw van een parochiekerk met een toren, de zogenaamde *Duvetorre* of *Tempelierstoren*. Na de verwoesting door de Engelsen in 1383 werd op bevel van Filips De Stoute de overgebleven toren opgenomen in de bouw van een. De toren werd opgenomen in de verschillende fortificaties en ommuringen die de stad in de loop der tijd kende, onder meer ingericht als citadel/kasteel door Filips de Stoute. In 1819 met een derde verlaagd, en omgevormd tot kruitmagazijn. De ontmanteling van de vestingen startte in 1861, de toren was vanaf dan weer vrijstaand. Momenteel betreft het gebouw een ruïne (Termote 1988).

In de middeleeuwse stadskern bood de herbestrating van de Marktstraat vervolgens de gelegenheid om enkele dwarsdoorsneden te maken van de weg (CAI-76481). Het archeologisch onderzoek documenteerde hierbij verschillende straatniveaus. In de vergraven zone kwam merkwaardige baksteenwaar aan het licht, waaronder een fragment van een haardbok (Termote 1988).

Ter hoogte van de slachthuisstraat werden vier proefputten aangelegd door Monument Vandekerckhove N.V naar aanleiding van de bouw van sociale woningen (CAI-150538). Zowel in proef 1 en 2 werd een intacte stratigrafie vastgelegd, waarvan de oudste lagen teruggaan tot de overgangsperiode tussen de volle en de late middeleeuwen. Het onderzoek bracht mogelijk sporen aan het licht van intensieve bemesting of een langdurige staanplaats voor vee (Heyvaert et al. 2009).

Her en der werden **laatmiddeleeuwse** sporen teruggevonden naar aanleiding van een archeologische opgraving, mechanische prospectie, of door controle van werken:

In augustus-september 1987 voerde de 'Werkgroep Archeologie voor Veurne en Omstreken' een noodopgraving uit op de door nieuwbouw bedreigde percelen ter hoogte van de Astridlaan 40 (CAI-76492) (Termote & Vandamme 1987). De westelijke helft van het terrein was aan het begin van de 20e eeuw meer dan 3m uitgediept waardoor hier, met uitzondering van enkele 17e/18e eeuwse funderingsresten, alle bewoningssporen reeds verstoord of verdwenen waren. In de andere helft ging de oudste bewoningslaag terug tot midden/2e helft van de 13e eeuw. Hier werden ondiepe kuiltjes, weinig grijsgebakken scherven en hoogversierd aardewerk teruggevonden. In een jongere 14e/15e eeuwse laag registreerden de onderzoekers een reeks afvalkuilen die vermoedelijk met de bewoning van de oostwaarts gelegen Kokstraat behoorden. De rijke vullingen bevatten naast grijsgebakken ceramiek een grote hoeveelheid aan beendermateriaal, bootnagels en bouwmaterialen. Uit de 17e eeuw dateren enkele funderingsresten.

In de Pieter Deswartelaan, op ca. 300m ten oosten van het projectgebied, documenteerden archeologen van Ruben Willaert bvba een gracht waarin een fragment Siegburgsteengoed werd teruggevonden (CAI-158927). Daarnaast bevatte de vulling van een ander greppeltje of klein kuiltje oesterschelpen, botmateriaal en scherven uit de 13e/14e eeuw. Een recenter puinpakket dateerde uit de Eerste Wereldoorlog om een lokale depressie op te vullen (Boncquet 2011).

Andere laatmiddeleeuwse restanten betreffen twee bronzen gebruiksvoorwerpen in de Markt-Potterstraat (CAI-76482) (Vandenberghe 1988) en een drietal greppels aan de Rijkswachtstraat (CAI-162174) (Boncquet & De Gryse 2012).

Ten slotte vermelden we de Onze-Lieve-Vrouwkerk (CAI-157330, DIBE-83677) waarvan de gebouwstructuren teruggaan tot de 15e eeuw. Tijdens herbouwingen werden verschillende grafstructuren aangetroffen voorzien van een rode geschilderde kruis, de datering van deze archeologische vondsten is tot nog toe onbepaald.

1.2.4. Interpretatie en datering

Zoals hierboven werd geïllustreerd is het plangebied gelegen binnen de kustvlakte, op de zuidelijke rand van de duinheuvel van *Sandeshoven*, ten zuidoosten van de historische stadskern Nieuwpoort. Op basis van het historisch-cartografisch kader zien we dat het projectgebied vanaf de 18e eeuw werd ingenomen door een bedrijf. Vanaf de tweede helft van de 20e eeuw werd de zone in gebruik genomen als bedrijventerrein.

Op basis van het saneringsrapport door DLV en de topografische kaart van 1989 mogen we ervan uitgaan dat het terrein grotendeels reeds tot 2,5m diepte verstoord werd. De resterende zones werden in het verleden ontwikkeld in functie van een bedrijventerrein met een verwachte verstoring tot minstens 0,50m diepte.

1.2.5. Archeologische verwachting

Op basis van de actuele toestand van het projectgebied kan aangenomen worden dat de top van de bodem waar de ingrepen gepland zijn reeds in sterke mate verstoord is tijdens de eerdere aanleg van de gebouwen, aanleg van randstructuren en reeds afgegraven zones. Archeologische waarden die eventueel met deze top van de bodem geassocieerd zouden zijn, zullen op die locaties daarom ook reeds in sterke mate verstoord of volledig vernield zijn, ongeacht de lokale landschappelijke, geologische, geomorfologische, bodemkundige en culturele contexten.

Het is net op dit niveau dat er eventueel nog sporen en/of structuren zouden kunne verwacht worden.

Rekening houdend met de aard van de geplande bodemingrepen en de graad van verstoring, zou verder archeologisch onderzoek op de betrokken terreinen in kwestie niet leiden tot enige archeologische kenniswinst.

Het potentieel tot kennisvermeerdering wordt als zeer laag ingeschat gezien de beperkte oppervlakte waar mogelijk nog archeologische sporen, structuren of vondsten aanwezig kunnen zijn en het beperkte ruimtelijke inzicht dat de geplande werkzaamheden aanbieden. Verder archeologisch onderzoek is niet aangewezen.

1.3. Bijlagen en Bibliografie

1.3.1. Geraadpleegde websites

- https://cai.onroerenderfgoed.be/
- https://geo.onroerenderfgoed.be/
- https://inventartis.onroerenderfgoed.be/
- www.cartesius.be
- www.dov.vlaanderen.be
- www.geopunt.be

1.3.2. Literatuur

- Boncquet T., 2011, Archeologisch vooronderzoek Pieter Deswartelaan project "Waterfront" (gem. Nieuwpoort, West-Vlaanderen), Ruben Willaert bvba.
- Boncquet T. & De Gryse J., 2012, Archeologisch vooronderzoek Nieuwpoort (River Valley), Ruben Willaert bvba Rapport 25.
- Heyvaert B., Paumen D., Van Ransbeeck L. & Acke B., 2009, Archeologische prospectie Slachthuisstraat Nieuwpoort (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport - december 2009, onuitgegeven rapport.
- Jacobs P., De Ceukelaire M., Moerkerke G. en Polfliet T., 2002, Toelichtingen bij de Geologische Kaart van België - Vlaams Gewest, Kaartblad 4-5-11-12, Blankenberge-Westkapelle-Oostduinkerke-Oostende. Belgische Geologische Dienst en Vlaamse overheid, afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen, 71p.
- Jacobs P., Van Beirendonck F. & Mastaert F., 2004, *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart: 4-5-11-12 Blankenberge-Westkapelle-Oostduinkerke-*

Oostende. *Quartairgeologische Kaart*. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Afdeling Natuurlijke Rijkdommen. UGent.
- Termote J. en Vandamme P, 1987, Nieuwpoort (W.-Vl.): stadsarcheologisch onderzoek, in: Archeologie 1987/2, p. 158.
- Termote J., 1988, Nieuwpoort (W.-Vl.): de site van de Sint-Laurentiuskerk, in: Archeologie 1988/2, p. 178-179.
- Vandenberghe S., 1988, Nieuwpoort (W-Vl.): laat-middeleeuwse bronzen voorwerpen, in: Archeologie 1988/2, p. 185-186.

1.3.3. Plannenlijst bureauonderzoek 2017G209

Projectcode: 2017F209			Plannenlijst bureauonderzoek.			
Nr	**Kaart Nr.:**	**Type**	**Onderwerp**	**Aanmaak-schaal**	**Aanmaak-wijze**	**Aanmaakdatum**
1	1.1-1	Archeoregio's	Lokalisatie t.o.v. Vlaanderen (archeoregio's).	1/870437	Digitaal	20/07/2017
2	1.1-2	Topografische kaart	Ligging projectgebied (© NGI).	1/10000	Digitaal	20/07/2017
3	1.1-3	Orthofoto	Ligging projectgebied (© Geopunt).	1/1500	Digitaal	20/07/2017
4	1.1-4	Kadaster	Kadastraal perceel ter hoogte van projectgebied (©AGIV).	1/1250	Digitaal	20/07/2017
5	1.2-1	DHM-macro +	Uitsnede Digitaal Hoogtemodel VlaanderenII, overzicht (© GDI- Vlaanderen).	1/37862	Digitaal	20/07/2017
6	1.2-2	DHM-micro	Uitsnede Digitaal Hoogtemodel VlaanderenII, micro (© GDI-Vlaanderen).	1/1182	Digitaal	20/07/2017
7	1.2-3	Tertiairgeologische kaart	Uitsnede uit de Tertiairgeologische kaart (© dov.vlaanderen).	1/105957	Digitaal	20/07/2017
8	1.2-4	Quartairgeologische kaart	Uitsnede uit de Quartairgeologische kaart (© dov.vlaanderen).	1/25241	Digitaal	20/07/2017
9	1.2-5	Bodemkaart-Textuur	De textuur van de bodems volgens de bodemkaart van België (© dov.vlaanderen).	1/10655	Digitaal	20/07/2017
10	1.2-6	Historische kaart	Uitsnede Ferrariskaart, met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).	1/10000	Digitaal	20/07/2017
11	1.2-7	Historische kaart	De kaart van Vandermaelen (1846 -1854) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	1/10000	Digitaal	20/07/2017
12	1.2-8 1.2-9	Historische kaart	10 De Popp-kaart (1842-1879) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	1/10000	Digitaal	20/07/2017
13	1.2-10	CAI	Overzicht CAI-vindplaatsen in de omgeving van het projectgebied.	1/5600	Digitaal	20/07/2017